

Історія європейської археології - 1

В понеділок – перший семінар

- Тема 1 . Вступ до археології Європи
- Європа як історична цілісність з макроісторичної та географічної точок зору.
- Інституції та видання, присвячені археології Європи: Європейська асоціація археологів, провідні археологічні установи Великобританії, Франції, Іспанії, Італії Німеччини, Польщі, Чеської республіки, країн Бенілюксу та колишньої Югославії, скандинавських країн та країн пост-СРСР. Основні періодичні видання присвячені археології Європи.
- Чи можливі не-європейські археології?

План

- 1. Визначення понять
- 2. Початки археології
- 3. Народження класичної археології
- 4. Відкриття археологічної хронології
- 5. Усвідомлення віку Землі та людини, поява первісної археології

Рекомендована література

- **Клейн Л.С.** История археологической мысли. В 2 т. Тт. 1–2 / Л.С. Клейн. — СПб., 2011. — 688 с. (т. 1), 626 с. (т. 2).
- **Trigger В.** A History of Archaeological Thought. Cambridge: Cambridge University Press, 1989

Хто був першим археологом?

- Свята Гелена? Вона 326 року наказала копати на горі Голгофі і за переказом ці роботи виявили рештки Хреста Господнього.
- Беда Венерабіліс (Шановний)? У своїй Церковній історії народу англів” описує доримську історію Британії
- Генрі з Хантінгтону? 1130 року вперше згадує Стоунхендж

Може неандертальці теж археологи?

- Давні знаряддя цікавили людей завжди. Так існують докази, що неандертальці збирали кремeneві знаряддя зроблені за тисячі років до них.

Ні! Археологія – це дослідницька дисципліна.
Наша мета – знання, а не речі. Можна копати,
шукати і знаходити старожитності, але не бути

археологом

- Археолог вивчає старожитності з метою об'єктивного вивчення давнини.

Подібні переліки “предтеч” мають виразний шовіністичний присмак і мало обґрунтовані

Антикварний період – період накопичення джерел

- Антиквари:
- Кіріак з Анкони
(1391- після 1449)
- Мікеле Меркаті
- Мета:
колекціонування
старожитностей

Археологія народжувалася частинами

- Класична археологія – археологія Давньої Греції та Риму
- Археологія доби бронзи та раннього залізного віку
- Археологія доби каменю

Ранні розкопки

- Помпеї з 1748 року
- Але лише з 1863 року – систематично
- Римський форум (Форум Магнум) – 1803 року – Карло Феа

Йохан Йоахім Вінкельман (1717-1768)

- Герой-засновник археології (класичної)
- Захоплювався красою античної скульптури
- 1764 – Історія античного мистецтва

Основні результати Вінкельмана

- Увів поняття “стилю” в історію мистецтва
- За стилем міг датувати витвори мистецтва.
- Відрізняв грецькі твори від римських та пост-античних
- Створив періодизацію історії Греції: архаїчний, класичний та елліністичний періоди
- Класична освіта відтепер – не тільки книги латиною, але і речі з чудового світу давніх греків та римлян.
- Класична археологія народилася як частина мистецтвознавства

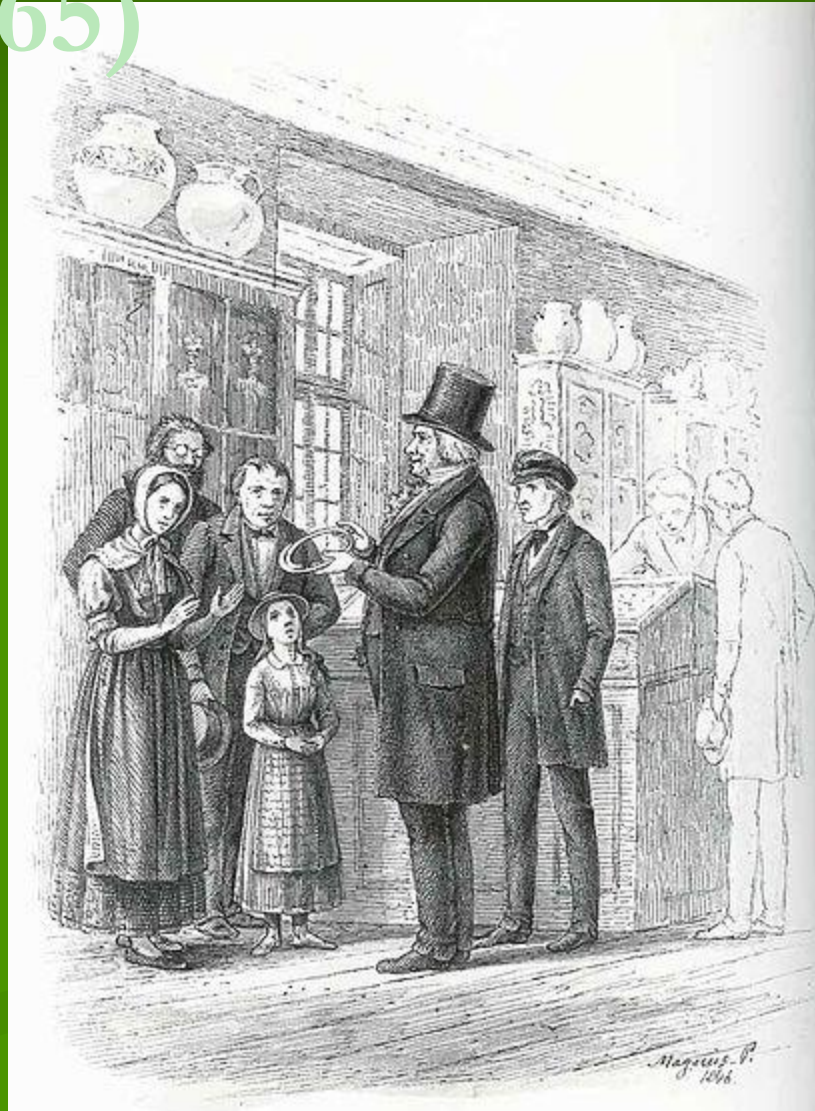
Відкриття передісторичної археології

- Передісторичну археологію відкрили в Данії, Швеції, Шотландії та Швейцарії.
- Чому саме там?

Крістіан Юргенсен Томсен (1788-1865)

- З 1816 – зберігач Королівського кабінету старожитностей
- 1836 р. – Путівник скандинавськими старожитностями
- Відомий як творець “Системи трьох віків”

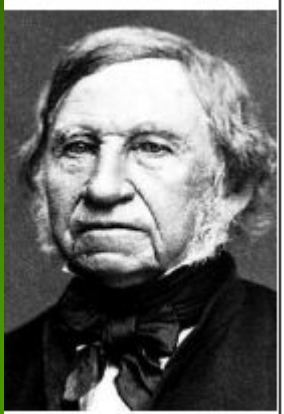
Метод Томсена

Категорії	Доба каменю	Доба бронзи	Доба заліза
Знаряддя з каменю	х		
Знаряддя з бронзи		х	
Знаряддя з заліза			х
Золото		х	х
Срібло			х
Бурштин	х		
Керамічний посуд	х	х	х
Скляні кубки			х
Скляні намистини	х	х	х
Бронзові прикраси		х	х
Насипи		х	
Кам'яні ящики	х		
Вкриті каменем могили		х	
Кургани			х
Інгумація	х	х	х
Кремація		х	х
Коні в курганах			х

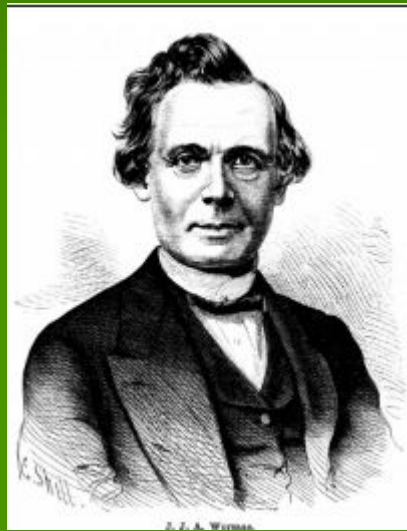
Результати Томсена

- Методика чіткої фіксації контексту – не тільки речі, але й де вони лежали
- Наукова археологічна хронологія
- Типологічно-комбінаційний метод
- Відкриття до-римського і до-”історичного” національного минулого
- Передісторія – не “легендарний час”, а окрема цілісна минула реальність

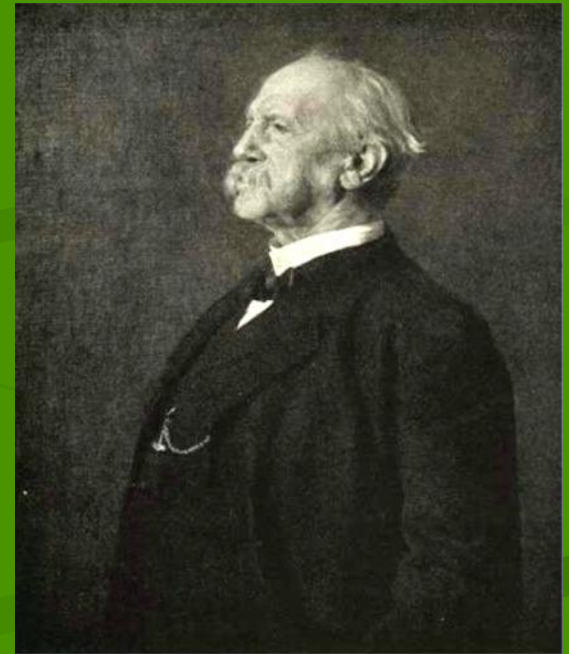
Інші скандинави:

Свен Нільсен
1787-1883

Йенс Якоб Ворсо
1821-1885

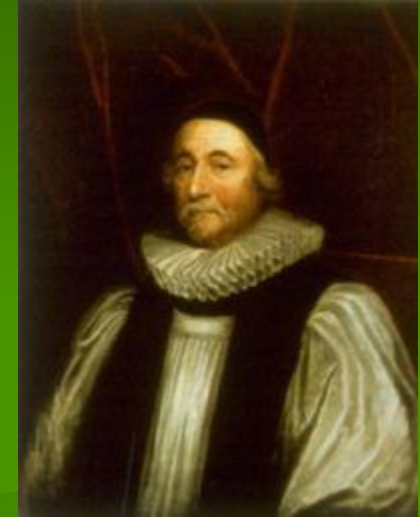
Оскар Монтелиус
1843-1921

Висновок

- Передісторична археологія з'явилася в другій чверті ХІХ сторіччя в Північній та Центральній Європі як антитеза історії

Уявлення про давнину світу і ЛЮДИНИ

- Архієпископ Джеймс Ашер виражував, що світ було створено 23 жовтня 4004 року до нашої ери
- Православні християни користувалися візантійською ерою – від 1 березня 5508 р. до РХ

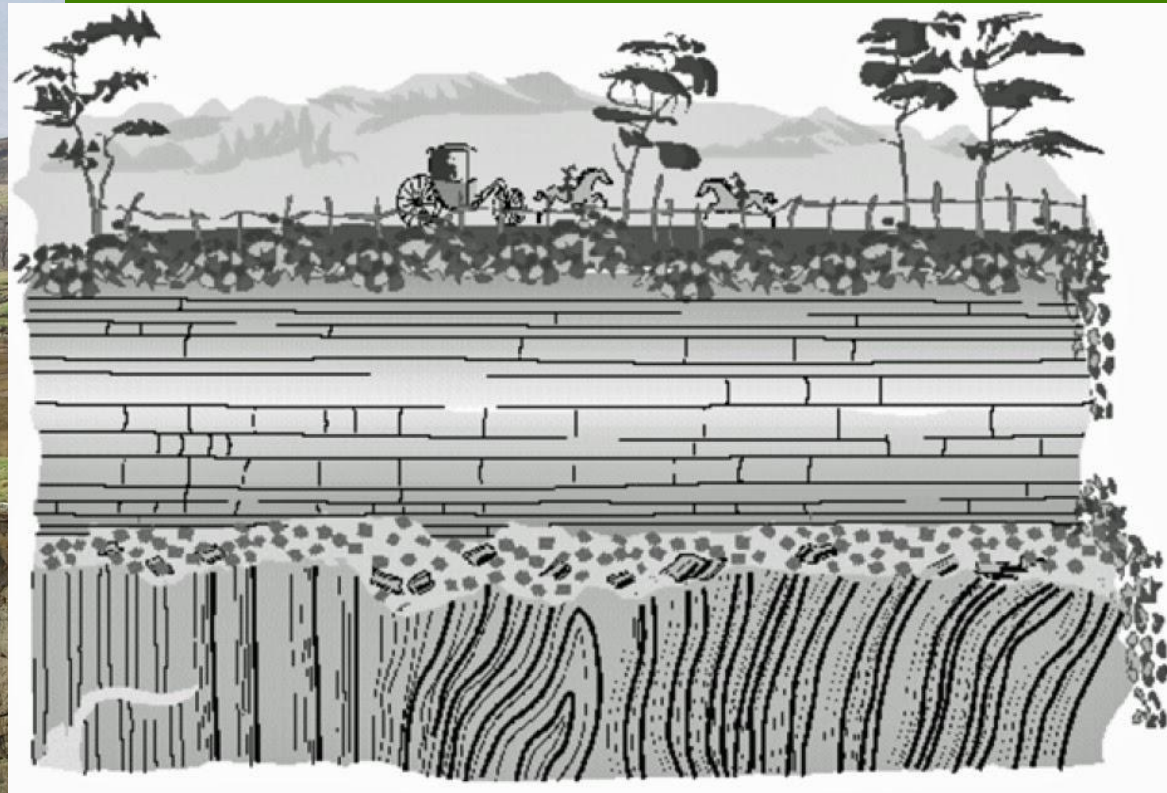
Катастрофізм проти Уніформітаризму

- Обличчя Землі сформовано внаслідок катастрофічних подій неймовірної сили – гори піднялися, дно океанів опустилося, ріки прорізали свої долини виключно внаслідок надзвичайної сили подій.
- Джеймс Хаттон (1726-1797) – ні! Сили діяли ті самі, що й сьогодні – але на протязі неймовірно довгого часу – на протязі мільйонів років

Мис Сикар

Неузгодженість Хаттона

Чарльз Лайел (1797 –1875)

An aerial photograph of a geological landscape. The terrain is characterized by distinct, layered sedimentary rock formations. A prominent, winding river or stream cuts through the landscape, following the contours of the rock layers. The colors range from light tan and beige to dark brown and black, highlighting the different geological strata.

- Principles of geology, being an attempt to explain the former changes of the Earth's surface, by reference to causes now in operation (1830-1835)

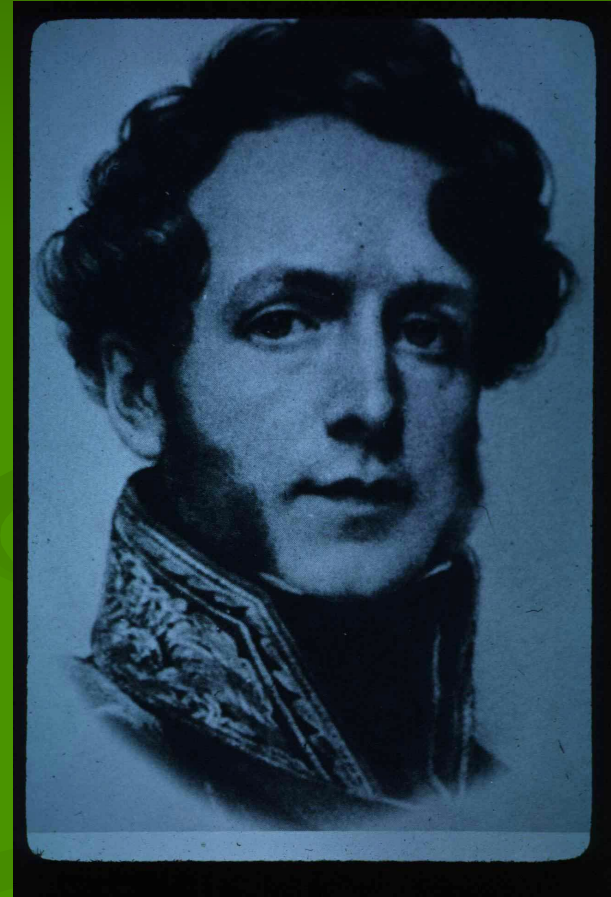
Палеонтологія: чому археологи не шукають динозаврів?

- Жорж Кюв'є (1769-1832) визначив та систематизував види викопних тварин

Буше-де-Перт (1788-1868)

- Кам'яні знаряддя залягали разом з допотопними тваринами — у галечниках ріки Сомми неподалік міста Аббевіль у Північній Франції

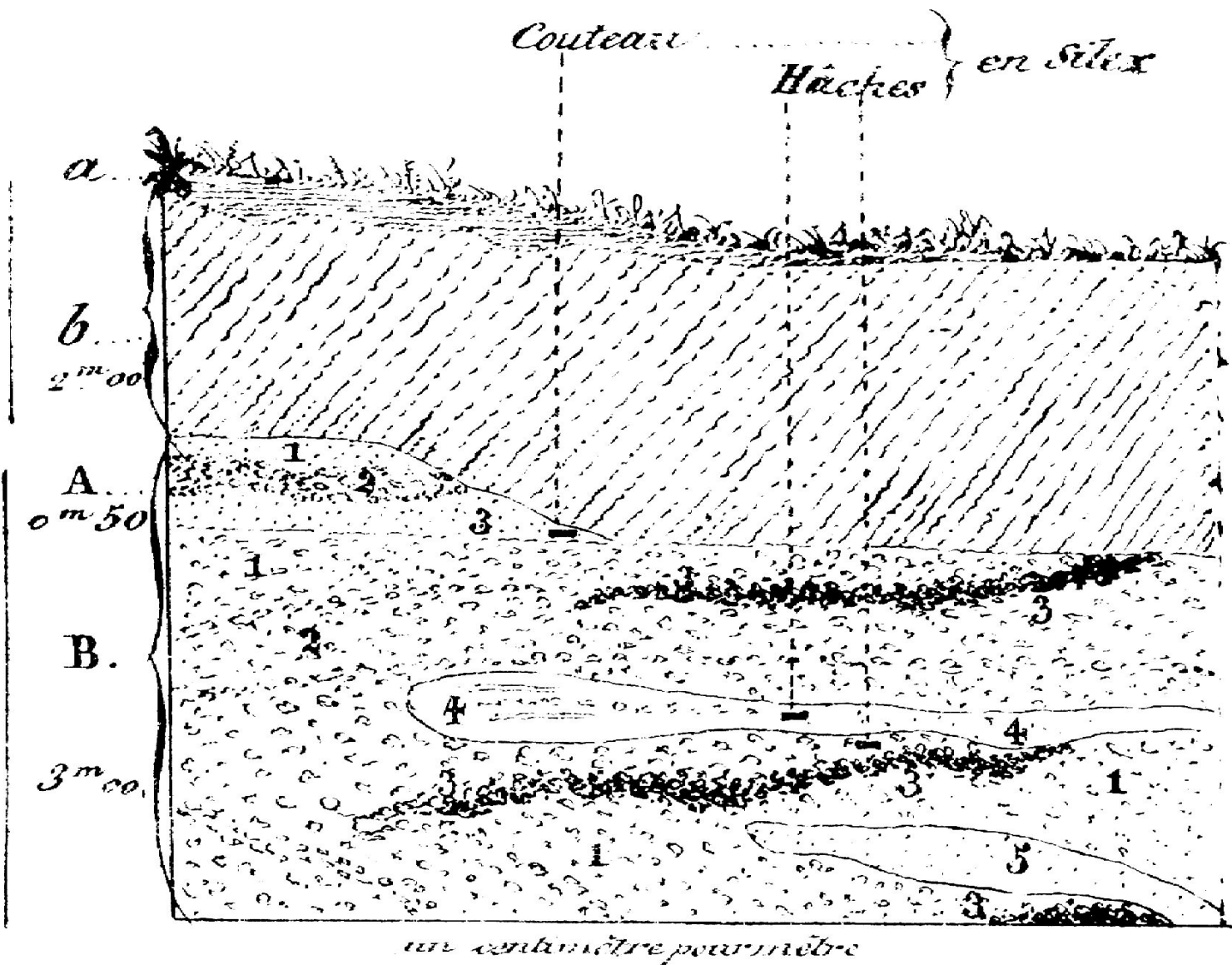

Ашельські рубила

Cet exemplaire a figuré à l'exposition
Universelle de 1867, Galerie de l'histoire du
Travail. Il porte encore ^{le numéro} l'étiquette officielle
d'un côté et de l'autre l'étiquette de la main
même de M. Boucher de Perthes
Coll. Edouard Lartet.

Комісія Британського королівського товариства 1859

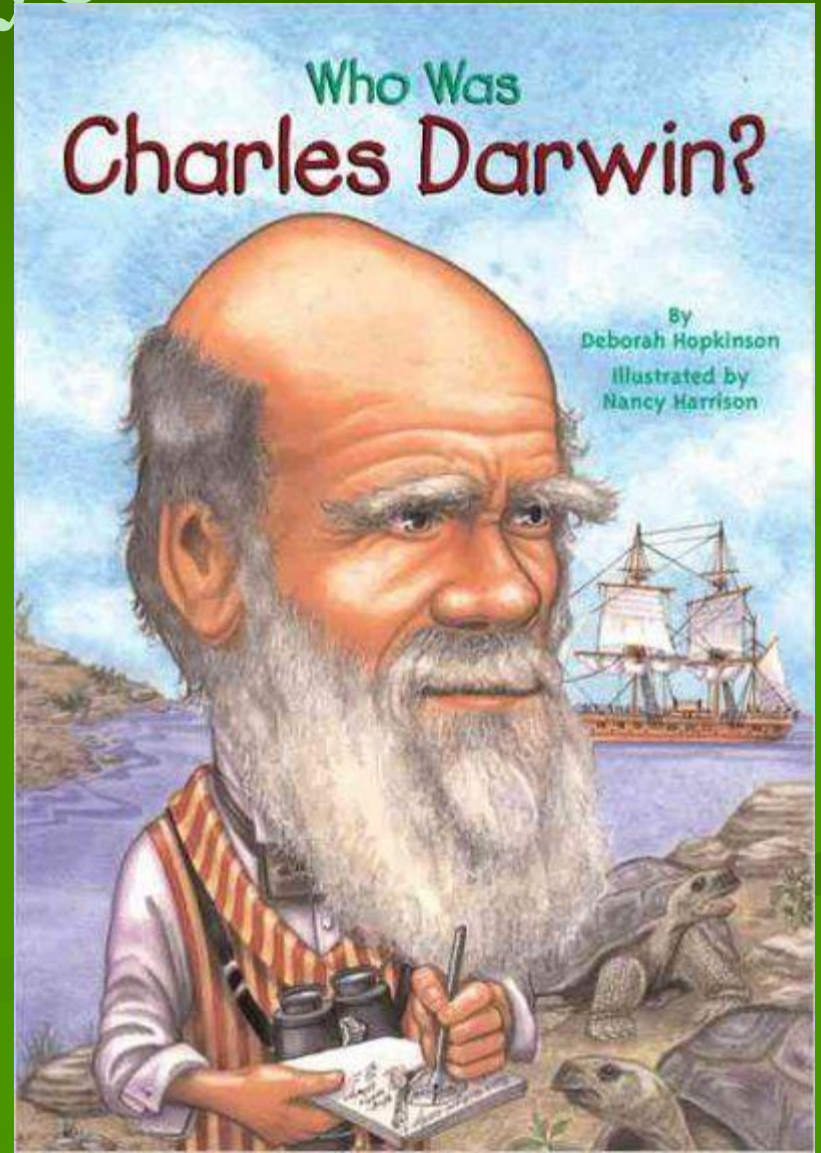

Логіка висновку

- Кременеві знаряддя = твори людини
- Викопні кістки = *зниклі види тварин* = *маркують давні епохи геології Землі*
- Стратиграфічний порядок = *послідовність у часі*
- Поєднання в одному шарі = *одночасність*
- Довгий час історії людства визнаний та доведений

Дарвін та еволюція: ланка, якої бракує

- 1859 –
Походження
видів

Палеоліт Франції

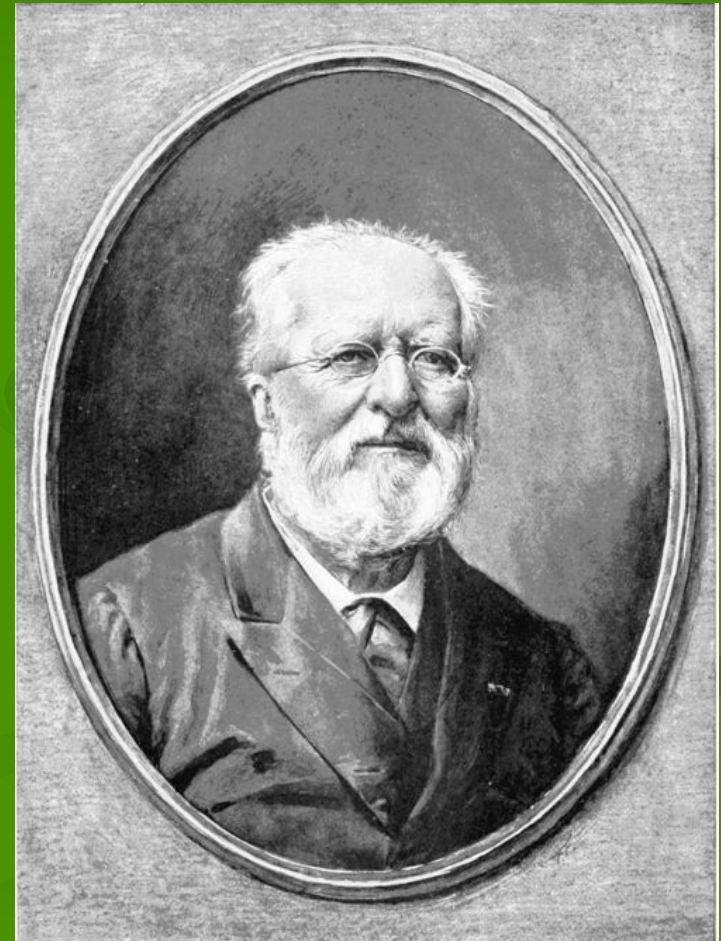
- До кінця 19-го століття у Франції виявлено та вивчено численні пам'ятки доби каменю. Особливо багато їх у долині ріки Везер у південно-західній Франції

TABLEAU DE LA CLASSIFICATION

TEMPS		AGES	PÉRIODES	ÉPOQUES
ACTUELS	HISTORIQUES	DU FER	Mérovingienne	WABÉNIENNE Waben (Pas-de-Calais)
			Romaine	CHAMPDOLIENNE Champdolent (Seine-et-Oise)
				LUGDUNIENNE Lyon (Rhône)
			Galatienne	BEUVRAISIENNE Mont Beuvray (Nièvre)
				MARNIENNE Département de la Marne
	PROTOHISTORIQUES	DU BRONZE	Tsiganienne	HALLSTATTIENNE Hallstatt (Haute-Autriche)
				LARNAUDIENNE Larnaud (Jura)
				MORGIENNE Morges (Canton de Vaud)
			Néolithique Pierre polie	ROBENHAUSIENNE Robenhausen (Canton de Zurich)
				TARDENOISIENNE Fère-en-Tardenois (Aisne)
GÉOLOGIQUES	QUATERNAIRES	DE LA PIERRE		TOURASSIENNE La Tourasse (Haute-Garonne)
				MAGDALÉNIENNE La Madeleine (Dordogne)
				SOLUTRÉENNE Solutré (Saône-et-Loire)
				MOUSTÉRIENNE Le Moustier (Dordogne)
				ACHEULÉENNE St-Acheul (Somme)
	PRÉHISTORIQUES			CHELLENNE Chelles (Seine-et-Marne)
				PUYGOURMIENNE Puy Courny (Cantal)
				THÉNAYSIENNE Thenay (Loir-et-Cher)
TERTIAIRES				

Мортільє та французька хронологія

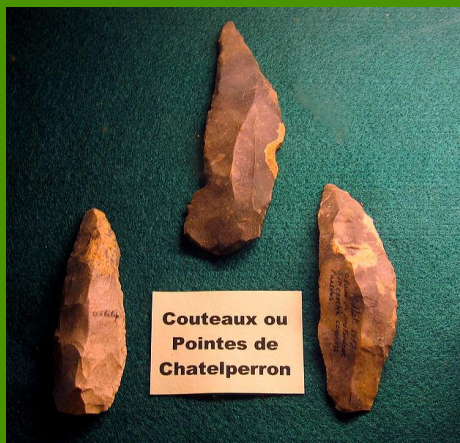
ашель

мустье

гравет

шательперон

оріньяк

мадлен

Висновки

- На кінець 19-го століття склалися три головні галузі європейської археології:
- Первісна (палеоліт та мезоліт) – близька до геології
- Передісторична (неоліт, доба бронзи та доба раннього заліза) – близька до національної історії та етнографії
- Класична (археологія Давньої Греції та Риму) – близька до мистецтвознавства

МУЗЕЙ

Дякую за увагу!

